

مروری بر تأثیرات سبک های تربیتی والدین در سخت رویی کودکان و نوجوانان

سید منصور امامی میبدی^۱، محسن آرامی^۲، مصطفی محمدی^۳

^۱ استادیار و هیئت علمی گروه آموزش معارف اسلامی، پردیس فرهنگیان، یزد

sm.emami@cfu.ac.ir

^۲ دانشجو کارشناسی رشته آموزش ابتدایی، پردیس فرهنگیان، یزد

Mr.mohsenarami@gmail.com

^۳ دانش آموخته ی کارشناسی آموزش ابتدایی، پردیس شهید باهنر بیرجند

Headshotgun13@gmail.com

چکیده:

این مقاله به مروری بر تأثیرات سبک های تربیتی والدین بر سخت رویی کودکان و نوجوانان می پردازد. روش شناسی تحقیق شامل مطالعه تحلیلی-توصیفی و استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی بوده است. پژوهش های مختلف از پایگاه های علمی معتبر و مقالات پژوهشی در این حوزه گردآوری شده اند. هدف اصلی این مطالعه، بررسی تأثیرات سبک های مختلف تربیتی والدین بر توانمندی های مقابله ای و تاب آوری کودکان است. یافته ها نشان می دهند که سبک های تربیتی حمایتگر (مقتدرانه) و آمرانه به ویژه در مواجهه با چالش های زندگی، می توانند تأثیرات مثبتی بر سخت رویی کودکان و نوجوانان داشته باشند. این سبک ها با فراهم کردن محیطی حمایتی و ساختاری، به کودکان کمک می کنند تا با استرس ها و مشکلات زندگی به طور مؤثرتر مقابله کنند. در مقابل، سبک های سهل گیرانه و مستبدانه به دلیل کنترل های کم یا زیاد و عدم توجه کافی به نیازهای عاطفی فرزندان، ممکن است باعث کاهش تاب آوری و مشکلات رفتاری در کودکان شوند. همچنین، پژوهش ها نشان می دهند که تعاملات والدین با فرزندان و وجود روابط گرم و پاسخگو نقش مهمی در تقویت حس امنیت و اعتماد به نفس کودکان ایفا می کنند. در نهایت، تفاوت های فرهنگی و اجتماعی نیز می توانند در تأثیر سبک های تربیتی بر سخت رویی کودکان مؤثر باشند و باید در طراحی مداخلات تربیتی به آن ها توجه شود.

واژگان کلیدی: سبک های تربیتی والدین، سخت رویی، کودکان، نوجوانان

۱- مقدمه

در دنیای پیچیده و پرشتاب کنونی، خانواده به عنوان اولین و پایدارترین نهاد اجتماعی، نقش کلیدی در رشد و پرورش کودکان و نوجوانان ایفا می کند. خانواده نه تنها محیطی برای تأمین نیازهای اولیه مانند غذا، سرپناه و امنیت فراهم می آورد، بلکه منبع اصلی حمایت عاطفی، آموزش ارزش ها، و تقویت هویت فردی است. در عصر حاضر، که کودکان و نوجوانان با چالش های متعدد ناشی از پیشرفت فناوری، تغییرات اجتماعی و افزایش رقابت های آموزشی روبرو هستند، نقش خانواده در ارائه حمایت روانی و عاطفی بیش از هر زمان دیگری اهمیت یافته است. خانواده به عنوان یک منبع پناهگاه عاطفی، به کودکان کمک می کند تا در مواجهه با اضطراب ها و فشارهای اجتماعی، احساس امنیت و اعتماد به نفس را تجربه کنند (کریمی، ۱۴۰۳).

سبک های تربیتی به مجموعه روش ها، نگرش ها و رفتارهایی اشاره دارند که والدین در تربیت فرزندان خود به کار می گیرند. این سبک ها به طور عمده در چهار دسته اصلی شامل سبک مقتدرانه، مستبدانه، سهل گیرانه و بی تفاوت طبقه بندی می شوند. سبک تربیتی مقتدرانه که با ترکیبی از محبت و انضباط همراه است، معمولاً به عنوان موثرترین روش شناخته می شود و منجر به رشد اعتماد به نفس، مسئولیت پذیری و خودکنترلی در کودکان می گردد. در مقابل، سبک مستبدانه که بر انضباط سختگیرانه و کنترل شدید تأکید دارد، می تواند به کاهش خودپنداره و افزایش اضطراب در فرزندان منجر شود. سبک های سهل گیرانه و بی تفاوت نیز به ترتیب با عدم وجود حد و مرزهای مشخص و کمبود نظارت همراه هستند که تأثیرات منفی بر رشد اجتماعی و هیجانی کودکان دارند. چرایی انتخاب یک سبک تربیتی معمولاً به عوامل متعددی نظیر فرهنگ، ارزش های خانوادگی، و تجربیات شخصی والدین بازمی گردد (زارع بیکی و ابویی، ۱۴۰۲).

والدین نقش اصلی در انتخاب و اجرای سبک های تربیتی دارند و این انتخاب تأثیر مستقیم بر تعاملات خانوادگی و روابط بین اعضای خانواده می گذارد. در خانواده هایی که از سبک مقتدرانه پیروی می کنند، فضای تعامل مثبت و سازنده ای ایجاد می شود که در آن، ارتباطات آزاد و صمیمانه بین والدین و فرزندان جریان دارد. این سبک تربیتی نه تنها به رشد فردی کودکان کمک می کند، بلکه به تقویت انسجام خانوادگی نیز منجر می شود. در مقابل، سبک های مستبدانه یا بی تفاوت می توانند باعث ایجاد تنش ها و تعارضات درون خانوادگی شوند، که به مرور زمان روابط والد-فرزند را تضعیف می کند. بنابراین، انتخاب و اعمال سبک تربیتی مناسب می تواند نقش محوری در سلامت روانی و اجتماعی خانواده ایفا کند (ریاحی، ۱۴۰۱).

در جوامع امروزی، کودکان و نوجوانان با چالش های گوناگونی همچون فشارهای تحصیلی، رقابت های اجتماعی، و تهدیدات ناشی از فناوری های نوین مواجه هستند. در چنین شرایطی، مهارت سخت رویی به عنوان یکی از مولفه های کلیدی برای مواجهه مؤثر با دشواری ها و ناکامی ها مطرح می شود. سخت رویی به توانایی فرد در تحمل فشارها، حفظ انگیزه در مواجهه با مشکلات، و عبور از موانع اشاره دارد. این مهارت برای مقابله با ناامیدی ها و سازگاری با شرایط سخت، اهمیت ویژه ای دارد. افزایش نرخ اختلالات روانی نظیر اضطراب و افسردگی در میان کودکان و نوجوانان، ضرورت تقویت این مهارت را بیش از پیش نمایان می سازد (عبادی، ۱۴۰۳؛ میرزایی و همکاران، ۱۳۹۷).

والدین نقش بی بدیلی در تقویت مهارت های سخت رویی کودکان و نوجوانان ایفا می کنند. این نقش از طریق فراهم سازی محیطی امن و حمایتگر، تشویق به حل مسائل به صورت مستقل، و ارائه الگوهای مثبت برای مدیریت استرس محقق می شود. والدینی که سبک مقتدرانه در تربیت را انتخاب می کنند، با ایجاد تعادل بین محبت و انضباط، فرصت های لازم برای تقویت سخت رویی را در فرزندان خود فراهم می آورند. از سوی دیگر، والدین می توانند با فراهم سازی فرصت هایی برای تجربه شکست و یادگیری از آن، به فرزندان کمک کنند تا توانایی های مقابله ای خود را بهبود بخشند (بلیده، ۱۴۰۳؛ رضازاده و همکاران، ۱۴۰۲).

لذا پژوهش حاضر در نظر دارد تا مروری تحلیلی بر اثرات سبک های تربیتی والدین بر میزان سخت رویی کودکان و نوجوانان داشته باشد. این مطالعه با هدف بررسی نقش والدین در تقویت مهارت های مقابله ای فرزندان و تحلیل تأثیرات سبک های مختلف تربیتی بر

توانمندی‌های روان‌شناختی آنان، تلاش دارد تا به شناسایی راهکارهایی برای بهبود روش‌های تربیتی و ارتقاء تاب‌آوری در نسل آینده کمک کند.

۱-۱- پیشینه پژوهش

با توجه به نوع روش تحلیل یافته‌ها، می‌بایست ابتدا جدولی از کلیه پژوهش‌ها تدوین گردد و سپس نقاط مشترک مولفه‌ها مبتنی بر تحلیل ساختار یافته محقق، نگارش شود. بدین منظور از جدول ذیل استفاده گردید.

نویسندگان	سال	عنوان	یافته‌ها
قادری، محمدجواد و بهنام، فاطمه و ملکا آشتیانی، الهام	۱۴۰۳	تاثیر سبک‌های تربیتی والدین بر رشد تحصیلی و اجتماعی	نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سبک‌های فرزندپروری آمرانه، حمایتگر و سهل‌گیرانه به طور متفاوتی بر موفقیت تحصیلی، عزت نفس، سازگاری اجتماعی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان تاثیرگذار هستند. به ویژه، سبک‌های تربیتی حمایتگر و آمرانه به افزایش انگیزه تحصیلی و مهارت‌های اجتماعی کمک می‌کنند، در حالی که سبک‌های سهل‌گیرانه ممکن است منجر به کاهش در عملکرد تحصیلی و مشکلات اجتماعی در کودکان شوند. این تحقیق اهمیت توجه به شیوه‌های تربیتی والدین را به عنوان عامل کلیدی در شکل‌دهی به رشد تحصیلی و اجتماعی فرزندان مورد تأکید قرار داده و پیشنهادهایی برای والدین و مربیان به منظور بهبود شیوه‌های تربیتی و افزایش توانمندی‌های تحصیلی و اجتماعی کودکان ارائه داده است.
کریمی، علی	۱۴۰۳	ابزار و تکنیک‌های آمادگی اعتیاد به فضای مجازی بر مبنای سبک‌های تربیتی والدین و جو کلاس درس	یافته‌های پژوهش در فرضیات فرعی نشان داد، بین سبک‌های تربیتی سهل‌گیرانه و آمادگی اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت معناداری وجود دارد، بین سبک‌های مقتدرانه و جو روانی - اجتماعی کلاس با آمادگی اعتیاد به اینترنت رابطه منفی معناداری وجود دارد. بین سبک‌های مستبدانه و اصلکات با آمادگی اعتیاد به اینترنت رابطه معناداری وجود ندارد. اما نتیجه رگرسیون چندگانه نشان داد که سبک‌های تربیتی سهل‌گیرانه، سبک‌های مقتدرانه و جو روانی - اجتماعی کلاس به ترتیب آمادگی اعتیاد به اینترنت را در دانش‌آموزان پیش‌بینی می‌کند.
فیضی انهر، اقدس و حسینی، لیلا	۱۴۰۳	مروری بر ارتباط تنگاتنگ سبک‌های تربیتی والدین و شیوع اختلالات رفتاری در دانش‌آموزان	نتایج تحقیق حاکی از آن است که عوامل فردی و خانوادگی مرتبط با اختلالات رفتاری در دانش‌آموزان بسیار متنوع بوده و مواردی از قبیل خلق و خوی، جنسیت، آسیب‌های مغزی و بدکاری‌های مصیبت‌آمیز، وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده، مشکلات روانی والدین، تعارضات شدید والدین، شیوه‌های ناهنجار و سبک‌های والدگری نامطلوب والدین را در بر می‌گیرد. در این میان شیوه‌های تربیتی والدین بیشترین تاثیر را بر شیوع این اختلالات و خصوصاً پرخاشگری و قلدری دانش‌آموزان دارند.
رحیم پور، آرمین	۱۴۰۳	روانشناسی خانواده سبک‌های تربیتی والدین بررسی تاثیر سبک‌های تربیتی والدین (تربیت دموکراتیک، تربیت اختیاری، تربیت سبزه جویی)	فرزندپروری دموکراتیک شامل اجازه دادن به کودکان برای شرکت در فرآیندهای تصمیم‌گیری، تقویت استقلال، اعتماد به نفس، همکاری و خودمختاری است. فرزندپروری مجازی تأکید بر پرورش و حمایت دارد در حالی که به کودکان آزادی تصمیم‌گیری می‌دهد و استقلال، خلاقیت و پذیرش تفاوت‌ها را تقویت می‌کند. به عبارت دیگر، فرزندپروری استبدادی شامل کنترل بالا، اطاعت سختگیرانه از قوانین و استفاده از مجازات است که ممکن است منجر به محدودیت خلاقیت، کاهش اعتماد به نفس، اضطراب و رفتارهای نافرمانی شود. مطالعات نشان داده‌اند که سبک‌های فرزندپروری به طور قابل توجهی بر شخصیت و رفتار کودکان تأثیر می‌گذارد. سبک‌های فرزندپروری دموکراتیک و مجازی با توسعه ویژگی‌های شخصیتی مستقل، اعتماد به نفس و توانایی تصمیم‌گیری مستقل در کودکان مرتبط بوده‌اند. از سوی دیگر، فرزندپروری استبدادی ممکن است تأثیرات منفی داشته باشد و منجر به رفتارهای ناسالم و مانع رشد شخصی در کودکان شود. بنابراین، برای والدین بسیار حائز اهمیت است که با دقت یک سبک فرزندپروری را انتخاب کنند که با نیازها و ویژگی‌های فرزندانشان سازگاری داشته باشد.
رضازاده، لیلا و نمرودی زاده، الهام و عاطفی فرد، فهیمه و جنتی، فاطمه	۱۴۰۲	اثراگذاری تحصیلات و سبک‌های تربیتی والدین در بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان	سواد و سطح تحصیلات خانواده، موقعیت اجتماعی، فرهنگی، و اقتصادی بر سلامت روانی، تاثیر بسزایی دارد و از آن جایی که سلامت روانی و با اشتیاق روانی، بر آموزش و پرورش و بهداشت روحی و روانی و رشد و تربیت نوجوانان تاثیر دارد، می‌بایست شناخت عمیق‌تری از سطح سواد و تحصیلات و طبقات مختلف اجتماعی به دست آوریم و به اضطراب‌ها، ترس‌ها، مشکلات خانوادگی کودک و حتی غنا و فقر کودک، پی برده و در جهت خدمت صحیح‌تر به کودکان استفاده کنیم. رابطه والدین اعم از آموزشی با اثراگذاری تحصیلات و سبک‌های تربیتی والدین در بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان
باباذکری، لیلا و شمس زاده فرد، مهدی و غلامی ثمرین، لیلا و بامری، رحیم	۱۴۰۲	اهمیت میزان تحصیلات و سبک‌های تربیتی والدین در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان	خانواده ارزنده‌ترین ساختار و غنی‌ترین بستر جهت رشد و تکامل و تعالی ویژگی‌های جسمانی، رفتاری و شخصیتی می‌باشد. قدمت این نهاد به اندازه طول تاریخ بشریت بوده و ارزش و اهمیت آن به اندازه انسانیت انسان می‌باشد. انسانی که امروزه در مسیر سالم زیستن خود و انطباق با دنیای پرامون با موانع و ناامی‌های زیادی برخورد می‌نماید، به ناچار در محیطی به نام خانواده تولد یافته و حرکت در مسیر زندگی را با تاثیرپذیری شدید از این محیط ادامه می‌دهد. خانواده اثر ذاتی در پی ریزی رفتار فردی و برانگیختن روح زندگی و آرامش درونی فرد دارد. خانواده اولین کانونی است که فرد در آن احساس امنیت می‌کند و نخستین نهاد اجتماعی است که فرد را مورد پذیرش و حمایت خود قرار می‌دهد. ساختار و فضای روانی خانواده که ترکیب کلی و مجموعه روابط بین اعضای آن می‌باشد، هر کدام به گونه‌ای خاص عملکرد و رفتار فرد را در جهت کنار آمدن با فشارهای روانی، اضطراب‌ها، ترس‌ها و سایر محرک‌های ناخوشایند تحت تاثیر قرار می‌دهند و سبک‌های تربیتی والدین می‌تواند بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان موثر واقع شود.
فرزانه، فایقه و شیرازی، قدیر و فرزانه، لیلا و فرزانه، لاله	۱۴۰۲	بررسی رابطه میان سطح تحصیلات و سبک‌های تربیتی والدین با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان	آرزوی دیرینه‌ی هر جامعه‌ای پیشرفت و تعالی افراد آن جامعه و داشتن شهروندانی فرهیخته و اندیشمند است و بدیهی است هر پیشرفتی در زمینه‌های مختلف از جمله فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی مستلزم داشتن افرادی متفکر، خلاق و منتقد می‌باشد که بتوانند تصمیمات صحیح اتخاذ نمایند و برنامه‌ریزی صحیحی داشته باشند. مطالعه‌ی عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی طی سه دهه‌ی اخیر، پیش از پیش مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت قرار گرفته است. حساسیت تعلیم و تربیت از یک سو و پیچیدگی جهان امروزی از سوی دیگر، والدین، مدیران و معلمان آگاه‌تری را طلب میکند تا زمینه‌ی رشد دانش‌آموزان را فراهم نمایند. امروزه تمرکز آموزش و پرورش به جای ارائه‌ی برنامه‌های آموزشی یا مدیریت رفتار کلاسی، به پرورش دانش‌آموزان با انگیزه، فعال و راهبردی تغییر کرده است. خانواده نخستین پایگاه تربیتی و قطعا اولین و مهم‌ترین کانون پرورش صحیح احیا و شکوفایی استعدادهای کودکان است. بخش عمده‌ای از پرورش صحیح عقل و عاطفه که پایه‌ی اساسی سعادت انسان را تشکیل می‌دهد، بر عهده والدین است که باید از کودکی شروع شود. سواد و تحصیلات خانواده یکی از عوامل مهم پیشرفت بشر در جهان امروز است. پیشرفت تکنولوژی، صنعت، بهداشت و علوم مختلف مدیون این عامل مهم است. بی‌سودی در تمام ابعاد زندگی انسان می‌تواند تاثیر بسزایی داشته باشد، مخصوصاً در بهداشت، رشد اقتصادی، رشد فرهنگی، رشد و تربیت فرزندان، پی‌نظمی و ناهنجاری کودکان، رشد اشتغال و غیره.
مرادی، روح انگیز	۱۴۰۲	بررسی رابطه عضویت در شبکه‌های اجتماعی و سبک‌های تربیتی والدین با هویت جنسیتی	یافته‌های تحقیق نشان داد که ضریب همبستگی پیرسون بین سه متغیر مورد مطالعه، عضویت در شبکه‌های اجتماعی، سبک‌های تربیتی والدین، هویت جنسی رابطه معناداری را نشان می‌دهد. ضریب همبستگی پیرسون بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی با هویت جنسی معادل ۰/۱۳۶، سطح معنی‌داری معادل ۰/۰۰۹، از عدد ۰/۰۵ کمتر شده است که نشان‌دهنده رابطه معنادار بین دو متغیر می‌باشد. همچنین ضریب همبستگی بین سبک‌های تربیتی با هویت جنسی معادل ۰/۱۴۴، سطح معناداری ۰/۰۰۶ که کمتر از عدد ۰/۰۵ می‌باشد. همچنین بین سبک‌های تربیتی آزادگرای و هویت جنسی با ضریب همبستگی ۰/۱۰۴، سطح معناداری ۰/۰۰۴، بین سبک‌های استبدادی و هویت جنسی با ضریب همبستگی ۰/۱۵۴، سطح معناداری ۰/۰۰۳، بین سبک‌های منطقی و هویت جنسی با ضریب همبستگی ۰/۱۴۸، سطح معناداری ۰/۰۰۵، رابطه معناداری وجود دارد. بنابراین بین سبک‌های تربیتی والدین و هویت جنسی رابطه وجود دارد.
زارع بیدکی، ریحانه و ابویی، فاطمه	۱۴۰۲	شیوه‌های تربیتی والدین و نقش آن بر کاهش رفتارهای پرخطر نوجوانان با محوریت سبک زندگی سالم	خانواده اولین آموزشگاهی است که فرد آن را تجربه می‌کند و غنا و محتوای آموخته‌های او ارتباط مستقیمی با عملکرد و محتوای محیط خانواده دارد. این عملکرد نه فقط در برگزیده‌ی عواملی از قبیل امکانات رفاهی خانواده و تحصیلات والدین است، بلکه شامل رشد اخلاقی خانواده، نحوه برقراری ارتباط بین اعضا، مناسب بودن مقررات خانواده، تقسیم نقش‌ها، نحوه برخورد اعضا، خانواده با مشکل (حل مسئله)، ابراز عواطف، رفع نیازهای عاطفی و غیره نیز می‌شود. بنابراین ضعف عملکرد خانواده باعث ایجاد عدم آرامش در فرد و ناراحتی او در جریان ارتباط با دیگران خواهد شد.
جاری زهی، شبنم و جاری زهی، آسیه	۱۴۰۲	بررسی رابطه سبک‌های تربیتی والدین با حس شادکامی دانش	نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین شیوه فرزندپروری اقتدار منطقی با شادکامی دانش‌آموزان دختر محصل در مقطع ابتدایی دوره دوم شهرستان مهرستان وجود دارد و همچنین رابطه منفی و معناداری بین مدل تربیت فرزند مستبد با شادکامی این دانش‌آموزان وجود دارد.

آموزان دختر مقطع ابتدایی شهرستان مهران		
نقش سبک زندگی و شیوه های تربیتی والدین در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دانش آموزان پایه ششم ابتدایی آموزش و پرورش ناحیه دو شهر ساری	۱۴۰۲	کلاتری، حمیده
مادران در مقایسه با پدران بیشتر به صورت سبک آمرانه، مستبدانه و آسان گیر تلقی شدند. به علاوه، پسران بیشتر از دختران تصور می کردند که والدین آن ها آمرانه تر و آسانگیر تر رفتار می کنند. والدین نائینی نسبت به اصفهان کم تر به صورت آمرانه در نظر گرفته شدند و نسبت به والدین اصفهان از آسان گیرگرمی تری برخوردار بودند. والدین اصفهانی کم تر مستبدانه و بیشتر آسان گیر نسبت به والدین نائینی بودند. این مطالعه اطلاعات خوبی در خصوص سبک تربیتی والدین ارایه کرده و نشان می دهد که چگونه عرف تربیتی شهرستان در خصوص موضوع خانواده و SES با ادراک از رفتار های تربیتی والدین ارتباط دارد.	۱۴۰۱	اله وردی، فاطمه
بین سبک های سهل گیرانه و مستبدانه با گرایش به فضای مجازی و نشخوار فکری رابطه مثبت و معناداری برقرار است. همچنین بین سبک مقتدرانه با گرایش به فضای مجازی و نشخوار فکری رابطه منفی و معناداری برقرار است. قوی ترین رابطه بین سبک مقتدرانه با گرایش به فضای مجازی میباشد. بین گرایش به فضای مجازی (خانوادگی، تحصیلی، سازگاری، عبادی و روانی) با نشخوار فکری (بازتاب، افسردگی، در فکر فرو رفتن) دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر راور رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. قوی ترین رابطه بین افسردگی و عامل تحصیلی می باشد. بحث: با توجه به نتایج مذکور و اهمیت نوع سبک های فرزند پروری والدین و رابطه ی آن با گرایش به فضای مجازی و نشخوار فکری فرزندان توجه به آگاه سازی والدین از اهمیت بالایی برخوردار است. بنابراین با ارتقای آگاهی والدین می توان به کاهش گرایش به فضای مجازی و همچنین نشخ وار فکری دانش آموزان کمک کرد.	۱۴۰۱	زارع، یعقوب و یزدی زاده راوری، آرزو
بررسی رابطه بین سبک های تربیتی والدین معنادار با اختلال نقص توجه بیش فعالی کودکان پایه سوم تا ششم ابتدایی شهرستان اصفهان سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲	۱۴۰۱	ریاحی، صدیقه
نتایج نشان داد بین شخصیت خودشیفته پادلیسنگی ایمن رابطه منفی و با دلبستگی اجتنابی و دلبستگی اضطرابی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین بین شخصیت خودشیفته و باور رشد بر اثر تشبه و باور رشد بر اثر قوانین رابطه مثبت معنادار در حالیکه بین شخصیت خودشیفته و باور رشد بر اثر ژنیک، باور رشد مبتنی بر اثر رشد و باور رشد بر اثر تقویت رابطه معنادار مشاهده نشد. سایر نتایج نشان داد سبک های دلبستگی و باورهای تربیتی والدین قادر به پیش بینی ویژگی های شخصیت خودشیفته می باشند.	۱۳۹۷	مرادی، باران و سپاه منصور، مؤگان
نتایج نشان داد که سبک مقتدرانه، سبک غالب والدین و التزام عملی دانش آموزان به اعتقادات مذهبی متوسط است. همچنین میان سبک های تربیتی با التزام عملی ارتباط معناداری مشاهده شد. $(P \leq 0/01)$ میان التزام عملی دانش آموزان دختر به اعتقادات مذهبی بیشتر از پسران بود $(P \leq 0/01)$. نتایج رگرسیون نشان دادند سبک های تربیتی مقتدرانه به میزان ۰/۴۴ قدرت پیش بینی التزام عملی به اعتقادات مذهبی را داشته است.	۱۴۰۱	میرگل، احمد و محسنی، سحر و عسکری، فرشته
سبک های تربیتی والدین و نقش آن در شیوع اختلال سلوک در بین دانش آموزان	۱۴۰۱	پورنجلی قوشچی، سمیه و هاشمی، التاز و پارسائیان، ساجده
بررسی رابطه سبک تربیتی مقتدرانه والدین و الگوی ارتباطی خانواده با سازگاری اجتماعی دانش آموزان دختر پایه های ابتدایی	۱۴۰۱	اصلائی پشتهانی، مونا و حسینی نای، راجمونی، کیوان
بررسی نقش سبک های تربیتی والدین و مطلوبیت اجتماعی در پیش بینی سازگاری تحصیلی دانش آموزان	۱۴۰۱	رضائی نیا، علی
تاثیر روش های تربیتی والدین بر روی عزت نفس فرزندان در سبک زندگی اسلامی بین دانش آموزان ابتدایی شهر تهران	۱۴۰۰	نظامی، رضا و گودرزی، فاطمه و مددکاریان، فاطمه و پروسی، زهرا
مقایسه سبک های تربیتی والدین فرزندان با و بدون اختلال کاستی توجه، بیش فعالی	۱۳۹۹	مرشدزاده، واضیه و کیومرثی، فیروز و ذبیحی، رزینا
نقش سبک های تربیتی والدین در مسئولیت پذیری کودکان	۱۴۰۰	اسدی، سناز و تبید، منصوره و محمودی، شبنم و نادریان زاده، کیوان
نتایج نشان داد که تعداد نوجوانان دارای والدین سهل گیر بیشتر از والدین مقتدر و مستبد بودند. هم چنین نوجوانان دارای والدین مقتدر از نظر انجام عبادات در وضعیت مطلوب تری نسبت به نوجوانان دارای والدین مستبد و سهل گیر بودند. بدین معنا که رفتار و عملکرد درست والدین مقتدر توانسته الگوی خوبی برای فرزندان باشد. در میان اعمال عبادی، تمامی نوجوانان در مرتبه نخست، به روزه های ماه رمضان، در مرتبه دوم، خواندن نماز و در مرتبه سوم به قرائت قرآن توجه داشتند. ایشان در انجام اعمال عبادی به جز تاثیر خانواده بر تاثیر معلمان درس مطالعات دینی، برنامه های مذهبی مدارس و دوستان و مطالعات کتاب نیز اشاره نمودند	۱۳۹۴	بیگدلی، زهرا و ماهروزاده، طیه
نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که این پرسش نامه یک عامل اصلی دارد که ۴۰ درصد واریانس کل را تبیین می کند- و از طریق محاسبه همبستگی گویه ها- با نمره کل $(0/01 \leq p)$ ، اکتفا کرونیاب $(0/91 \leq \alpha)$ و روش دو نیمه کردن $(0/88 \leq \alpha)$ به ترتیب روابی و پایایی مناسب این پرسش نامه نشان داده شد. همچنین میزان درآمد خانواده، تحصیلات مادر و سبک والدگری سهل گیرانه به طور مستقیم و معنادار و سبک والدگری مقتدرانه به طور معکوس و معنادار با میزان اعتیاد کودکان دبستانی به تلفن همراه و تبلت همبسته بود. بررسی ویژگی های روان سنجی نشان داد پرسش نامه حاضر یک عامل زیربنایی مطلوب و همبسته دارد و می توان برای ارزیابی اعتیاد دانش آموزان مقطع ابتدایی به تلفن همراه و تبلت در پژوهش های آتی از آن استفاده کرد. همچنین برای مداخله در میزان استفاده کودکان دبستانی از تلفن همراه و تبلت، در نظر گرفتن عوامل خانوادگی حائز اهمیت است.	۱۴۰۰	صادقی، سعید و سرلک، سیندخت و ایوبی، سجاد
همچنین رابطه بین متغیر علاقه به رشته تحصیلی و میزان انگیزه پیشرفت مثبت و معنی دار $(0/34 \leq p)$ بوده است. از طرفی رابطه بین سطح تحصیلات دانشجو با انگیزه پیشرفت رابطه معکوس و معنی دار $(0/42 \leq p)$ بوده است. نتایج مربوط به تحلیل رگرسیون نیز بیانگر آن بوده که انگیزه پیشرفت بیشتر از همه از بعد شیوه تربیتی دموکراتیک متاثر است. نقش تربیتی والدین یکی از عوامل مهم تاثیرگذار در افزایش خلاقت و انگیزه موفقیت فرزندان می باشد. لذا باید سعی شود تا به تیره نموه تربیت آنان بویژه در محیط خانواده توجه شود و والدین را از این امر آگاه ساخت که آینده فرزندان آنها و آینده توسعه کشور بی تاثیر از شیوه تربیتی آنها نیست.	۱۳۹۷	میرزایی، حسین و میرزایی، محبتی و مظلومی، الهام
تاثیر سبک های تربیتی والدین بر بهزیستی روانی فرزندان با نقش	۱۳۹۸	عالی نژاد، ماریا

بهزیستی روانی با نقش واسطه ای تنظیم هیجان معنادار است. نتیجه گیری: بر اساس یافته های پژوهش می توان نتیجه گیری کرد که سبک های تربیتی والدین و تنظیم هیجان با بهزیستی روانی فرزندان رابطه دارد و می تواند بر آن تاثیر بگذارد	واسطه ای تنظیم هیجان		
یافته ها حاکی از آن بودند که مادران در مقایسه با پدران بیشتر دارای سبک آمرانه، مستبدانه و آسانگیر بودند و همچنین پسران بیشتر از دختران تصور می کردند که والدین آنها آمرانه و آسانگیر عمل رفتار می کنند. والدین سوندی نسبت به ایتالیایی و یونانی کمتر آمرانه تلقی شدند و نسبت به والدین ایتالیایی از آسانگری کمتری برخوردار بودند. پژوهش انجام شده در ارتباط با سبک تربیتی والدین اطلاعات مناسبی را ارائه می دهد که بیانگر قوانین کشورها حول محوریت موضوع خانواده و SES با ادراک رفتارهای تربیتی والدین است.	۱۳۹۸	کریمی، زهرا	مطالعه تطبیقی میزان درک نوجوانان از سبک های تربیتی والدین در کشورهای پیشرفته
نتایج تجزیه تحلیل داده ها نشان داد که متغیرهای کارکرد خانواده و سبک های تربیتی و سبک دلبستگی ایمن با اعتیاد به اینترنت ارتباط منفی و بین سبک های دلبستگی دوسوگرا و اجتنابی با اعتیاد به اینترنت ارتباط مثبت معناداری وجود دارد. پیشنهاد می شود از نتایج پژوهش حاضر در طراحی برنامه های درمانی آموزشی اعتیاد به اینترنت نوجوانان استفاده گردد	۱۳۹۸	خانجانی، مهدی و قنبری، فرشته و نجمی، ابراهیم	بررسی ارتباط کارکرد خانواده، سبک دلبستگی و سبک های تربیتی والدین با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان
نتایج الگوی معادلات ساختاری نشان داد، الگوی پیشنهادی از برازش خوبی برخوردار است ($X^2/DF = 2/758, GFI = 0/91$) پس سازگاری اجتماعی و تحصیلی به خوبی از طریق سبک های پرورش هویت و ادراک از والدین پیش بینی و تبیین سیرهای الگوی پی شهادی نیز معنادار بود. ($P < 0/01$) بر سر سبک های تربیتی والدین و سبک های تربیتی والدین و سبک های پرورش هویت در نوجوانان	۱۳۹۷	باباخانی، نرگس و توپچی، تویسرکانی، علی اکبر	الگوی تبیین سازگاری تحصیلی و اجتماعی بر اساس ادراک از سبک های تربیتی والدین و سبک های پرورش هویت در نوجوانان
نتایج بررسی بررسی سبک های تربیتی والدین بر اساس نظریه تحولی اریکسون نشان داد در هر مرحله ای از زندگی چه فعالیت هایی باعث طی شدن طبیعی مراحل رشد ورود به مراحل رشد بعدی میشود. بنابراین آگاهی از تطبیق سبک های فرزندپروری با مراحل روانی اجتماعی اریکسون به مشاوران، روان درمانگران والدین برای تربیت یک نسل سالم کمک میکند	۱۳۹۷	علمی، افروز و باقانی مقدم، حسین	بررسی سبک های تربیتی والدین بر اساس نظریه تحولی اریکسون
رفتار شهروندان در برخورد با محیط زیست اطرافشان عامل مهمی در کاهش مخاطرات زیست محیطی است و تنها تغییر در رفتار انسانی میتواند این مشکلات زیست محیطی را کاهش دهد. در این راستا شناسایی عوامل فردی و اجتماعی موثر بر رفتارهای زیست محیطی شهروندان ضروری است. از آنجا که خانواده مهمترین بخش از محیط کودک است به همین دلیل قویترین عامل اجتماعی کردن کودکان تلقی میشود. در واقع خانواده از عوامل موثر بر تقویت رفتار مسیولانه فرزندان است. بسیار مهم است که خانواده چه شیوه های فرزندپروری را اتخاذ کند که موجب شود کودکان باورهای قوی بر توانایی های خود داشته باشند و بتوانند رفتارهای مسیولانه نسبت به دیگران، جامعه و محیط زیست اطرافشان از خود نشان دهند	۱۳۹۶	صالحی، سهیلا	تاثیر سبک های تربیتی والدین بر رفتار زیست محیطی فرزندان در راستای حفاظت از محیط زیست
پیش بینی عملکرد تحصیلی دانش آموزان بر اساس سبک های تربیتی والدین در بین دانش آموزان شهر شهداد	۱۳۹۷	اسدی خانوکی، امیرصدرا و طغرلی، پور، میلاد	پیش بینی عملکرد تحصیلی دانش آموزان بر اساس سبک های تربیتی والدین در بین دانش آموزان شهر شهداد
با توجه به ساخت فرهنگی ما و تغییر و تحولات سریع ارزش ها در برخی از اقشار جامعه از جمله جوان و نوجوان، ضروری به نظر می رسد عواملی که به داشتن جامعه ای سالم، امیدوار و پویا کمک می کند، مورد بررسی قرار گیرد. یکی از عوامل بسیار مهم و تاثیر گذار بر رفتار و شخصیت فرد، خانواده است که تاثیر عمیق بر تربیت معنوی و دینی فرزندان دارد. خانواده به عنوان نخستین و مهم ترین نهاد اجتماعی، می تواند با بهره گیری از سبک های تربیتی رایج و در راست آن سبک تربیت دینی، تاثیر بسزایی در ایجاد گوناگون رشد فرزندان، تکوین شخصیت و رفتارهای آنان داشته باشد. والدین باید دقایق و مهارت لازم را داشته باشند تا بتوانند با این اصول، پیوند روحی و فکری با اعضای خانواده برقرار نموده، نقش تربیتی خود را اعمال نمایند. بخش اعظمی از رفتارها، جامعه پذیری، احساس مسیولیت، داشتن زندگی سالم و عاری از الودگی در خانواده که متولی امر جامعه پذیری و تولید شخصیت است شکل می گیرد و اگر نظارت و کنترل والدین در کنار فضای صمیمی به همراه مهر و محبت باشد هرگز شاهد وجود آسیب های اجتماعی نخواهیم بود. آسیب های اجتماعی به عنوان اموری که نظم عمومی جامعه را به هم می زنند و هنجارهای آن را مورد تعرض قرار می دهند بسیار حایز اهمیت می باشند. چرا که افزایش ناآرامی ها ناشی از وجود بحران محسوب می شود و نظم اجتماعی را تهدید می کند. با توجه به اهمیت آسیب های اجتماعی و روند رو به رشد آن بی شک مداخله در آسیب های اجتماعی نیاز به تفکری جامع دارد که فعالیت آن در سطوح مختلف پیشگیری، مراقبت و حمایت قابل اجرا باشد.	۱۳۹۶	صالحی، سهیلا	نقش سبک های تربیتی والدین و هویت دینی فرزندان در کاهش آسیب های اجتماعی

۲- روش شناسی

مطالعه حاضر با عنوان مروری بر تأثیرات سبک های تربیتی والدین در سخت رویی کودکان و نوجوانان، به صورت تحلیلی-توصیفی انجام شده است. این پژوهش از نوع مطالعات مروری بوده و با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی به بررسی و تجزیه و تحلیل یافته های مرتبط می پردازد. هدف اصلی پژوهش، شناسایی و تحلیل تأثیرات سبک های مختلف تربیتی والدین بر میزان سخت رویی کودکان و نوجوانان است. به همین منظور، از روش گردآوری داده ها به صورت کتابخانه ای و اسنادی استفاده شده است. اطلاعات مورد نیاز از پایگاه های علمی معتبر، مقالات پژوهشی، کتب تخصصی، و گزارش های مربوط به روان شناسی کودک و نوجوان استخراج گردیده است. جامعه آماری این مطالعه شامل تمامی پژوهش ها و مطالعاتی است که در حوزه سبک های تربیتی والدین و سخت رویی کودکان و نوجوانان در بازه زمانی ده سال گذشته انجام شده اند. با توجه به نوع پژوهش، از روش نمونه گیری هدفمند برای انتخاب مقالات و منابع علمی استفاده شده است. معیارهای انتخاب شامل مقالاتی با روش شناسی دقیق، نمونه های مرتبط، و داده های آماری معتبر بوده است. برای تحلیل یافته ها، از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. این روش به محققان امکان می دهد تا مفاهیم کلیدی، الگوها و روابط میان متغیرها را استخراج و تفسیر کنند. در این راستا، یافته های پژوهش های منتخب بر اساس محورهای اصلی شامل سبک های تربیتی (مقتدرانه، مستبدانه، سهل گیرانه و بی تفاوت) و نقش آنها در تقویت یا تضعیف سخت رویی کودکان و نوجوانان دسته بندی و تحلیل شدند. نتایج تحلیل کیفی، به ارائه دیدگاهی جامع درباره نقش والدین در شکل گیری مهارت های سخت رویی کودکان و نوجوانان کمک می کند و همچنین به شناسایی شکاف های پژوهشی موجود در این حوزه منجر می شود. این پژوهش می تواند مبنای مطالعات آتی در جهت طراحی مداخلات تربیتی موثر و ارتقاء سطح تاب آوری روانی در نسل های آینده باشد.

۳- بحث درباره یافته ها

پژوهش‌های قادری، محمدجواد و همکاران (۱۴۰۳) و کریمی (۱۴۰۳) نشان می‌دهند که سبک‌های تربیتی والدین همچون آمرانه و حمایتگر، می‌توانند به شکل مثبتی در توسعه مهارت‌های اجتماعی، سازگاری و افزایش انگیزه تحصیلی فرزندان نقش ایفا کنند. این سبک‌ها با فراهم آوردن محیطی گرم و منسجم، به کودکان کمک می‌کنند تا با استرس‌های محیطی و چالش‌های زندگی بهتر کنار بیایند. در مقابل، سبک‌های سهل‌گیرانه، که کنترل کمتری بر رفتار کودکان دارند، ممکن است باعث کاهش عملکرد تحصیلی و ایجاد مشکلات رفتاری شوند (قادری، محمدجواد و همکاران، ۱۴۰۳). همچنین، تحقیق کریمی (۱۴۰۳) نشان می‌دهد که سبک تربیتی سهل‌گیرانه می‌تواند به آمادگی بیشتر برای اعتیاد به فضای مجازی منجر شود، که در این مورد، کودکان از حمایت‌های لازم برای مدیریت خود در برابر آسیب‌های این فضا برخوردار نمی‌شوند.

از سوی دیگر، پژوهش‌های رحیم‌پور (۱۴۰۳) و زارع بیدکی و ابویی (۱۴۰۲) به تأثیرات منفی سبک‌های تربیتی استبدادی اشاره دارند. این سبک‌ها با ایجاد فشار و محدودیت‌های بیش از حد، می‌توانند منجر به اضطراب، کاهش اعتماد به نفس و ضعف در توانایی‌های اجتماعی کودکان شوند. در چنین شرایطی، کودکان ممکن است در مواجهه با بحران‌ها و مشکلات زندگی دچار دشواری شوند و نتوانند به درستی از مهارت‌های مقابله‌ای خود استفاده کنند.

نتایج تحقیق فیضی‌انهر و حسینی (۱۴۰۳) نیز تأکید می‌کند که شیوه‌های تربیتی والدین می‌توانند نقش کلیدی در شیوع اختلالات رفتاری، به‌ویژه پرخاشگری، در کودکان ایفا کنند. در این پژوهش، سبک‌های تربیتی نامطلوب مانند سبک‌های مستبد و سهل‌گیر، به عنوان عواملی که می‌توانند منجر به مشکلات رفتاری و کاهش سخت‌رویی در برابر چالش‌ها شوند، شناسایی شده‌اند.

در حالی که برخی پژوهش‌ها مانند تحقیق فرزانه و همکاران (۱۴۰۲) به نقش مثبت سبک‌های تربیتی دموکراتیک و حمایتی در ایجاد انگیزه و ارتقای سلامت روانی کودکان تأکید دارند، نظرات دیگر پژوهش‌ها نشان‌دهنده تضادهایی در اثرگذاری این سبک‌ها بر ویژگی‌های خاص شخصیتی و رفتاری کودکان است. در نهایت، به نظر می‌رسد که انتخاب شیوه‌های تربیتی مناسب باید با توجه به ویژگی‌های فردی کودکان و نیازهای خاص آنها صورت گیرد، تا بتوان در مواجهه با بحران‌ها و چالش‌های زندگی، سخت‌رویی و تاب‌آوری آنها را تقویت کرد. این تحلیل‌ها نشان‌دهنده همپوشانی‌های نظری در زمینه اثرات مثبت سبک‌های تربیتی حمایتگر و آمرانه بر سخت‌رویی و سازگاری اجتماعی و تحصیلی کودکان است. اما در عین حال، تضادهایی در مورد تأثیرات منفی سبک‌های سهل‌گیرانه و استبدادی بر مشکلات رفتاری و روانی کودکان وجود دارد، که نیازمند توجه بیشتر به نحوه پیاده‌سازی این سبک‌ها در زندگی روزمره است.

مطالعه تأثیرات سبک‌های تربیتی والدین بر سخت‌رویی کودکان و نوجوانان در پژوهش‌های مختلف نتایج متنوعی را نشان می‌دهد که در برخی موارد همپوشانی و در برخی دیگر تضادهایی بین نظرات مختلف وجود دارد. به‌طور کلی، اکثر این مطالعات نشان می‌دهند که سبک‌های تربیتی والدین می‌توانند تأثیرات معناداری بر ویژگی‌های روان‌شناختی فرزندان داشته باشند، از جمله سخت‌رویی، رفتارهای اجتماعی و سازگاری عاطفی.

سبک تربیتی مقتدرانه اغلب به‌عنوان سبکی که موجب رشد مثبت و افزایش سخت‌رویی در فرزندان می‌شود، مطرح گردیده است. در مطالعه‌ای اصلانی پشتهانی و حسنی نیای راجعونی (۱۴۰۱)، نتایج نشان داد که سبک تربیتی مقتدرانه والدین با سازگاری اجتماعی و مسئولیت‌پذیری نوجوانان رابطه مثبت و معناداری دارد. همچنین، در پژوهش‌های دیگری مانند پژوهش میرگل، احمد و همکاران (۱۴۰۱) و مرادی و سپاه منصور (۱۳۹۷)، سبک تربیتی مقتدرانه به‌عنوان عاملی مؤثر در شکل‌دهی به التزام عملی به اعتقادات مذهبی و افزایش انگیزه پیشرفت در کودکان شناسایی شده است. این سبک به‌طور کلی باعث تقویت خودکارآمدی و سخت‌رویی فرزندان می‌شود، زیرا در این

سبک، والدین ضمن رعایت مرزهای مشخص، به فرزندان فرصت بیان نظر و خودآگاهی می‌دهند که این امر در سازگاری آنها در مواجهه با چالش‌ها و استرس‌ها مؤثر است.

در مقابل، **سبک‌های تربیتی مستبدانه و سهل‌گیرانه** تأثیرات منفی بر سلامت روان و سخت‌رویی فرزندان دارند. در پژوهش کلانتری (۱۴۰۲)، نتایج نشان داد که سبک تربیتی مستبدانه و سهل‌گیرانه به‌طور معکوس با توسعه رفتارهای مثبت و سلامت روان فرزندان ارتباط دارد. در پژوهش‌های زارعی و یزدی‌زاده راوری (۱۴۰۱) و ریچی (۱۴۰۱) نیز نشان داده شده که سبک‌های مستبدانه و سهل‌گیرانه می‌توانند به افزایش مشکلات روانی مانند اضطراب و افسردگی منجر شوند که این امر مانع از توسعه سخت‌رویی در کودکان می‌شود. از سوی دیگر، در پژوهش‌های نظامی و همکاران (۱۴۰۰) و میرزایی و همکاران (۱۳۹۷) بیان شده است که سبک‌های تربیتی مستبدانه یا سهل‌گیرانه می‌توانند به ایجاد اختلالات رفتاری مانند اختلال سلوک یا کم‌توجهی بیش‌فعالی منجر شوند که بر سخت‌رویی و قدرت سازگاری فرد تأثیر منفی دارد.

در نهایت، به نظر می‌رسد که **سبک‌های تربیتی متفاوت** به‌طور مستقیم بر ویژگی‌های شخصیتی و روانی فرزندان تأثیر می‌گذارند، اما این تأثیرات بستگی به ترکیب و تعامل آن با ویژگی‌های محیطی و فردی دارد. در پژوهش‌های عالی‌نژاد (۱۳۹۸) و بیگدلی و ماهرزاده (۱۳۹۴)، اثرات غیرمستقیم سبک‌های تربیتی از طریق تنظیم هیجان بر بهزیستی روانی و سخت‌رویی فرزندان تأکید شده است. این یافته‌ها نشان می‌دهند که اگر والدین قادر به تنظیم هیجان خود و فرزندان‌شان باشند، می‌توانند از تأثیرات منفی سبک‌های تربیتی پرخاشگرانه یا بی‌توجه جلوگیری کنند و به شکل‌دهی ویژگی‌هایی مانند سخت‌رویی و تاب‌آوری در فرزندان کمک کنند.

در مجموع، تضادهای موجود در این پژوهش‌ها بیشتر به تفاوت‌های فرهنگی، اجتماعی و فردی میان نمونه‌های مختلف بستگی دارد. در حالی که سبک تربیتی مقتدرانه به‌طور کلی به‌عنوان مؤثرترین سبک در تقویت سخت‌رویی و سلامت روانی شناخته می‌شود، سبک‌های مستبدانه و سهل‌گیرانه می‌توانند نتایج منفی داشته باشند و به‌ویژه در محیط‌های با بحران‌های اجتماعی یا اقتصادی می‌توانند بر توسعه شخصیت و توانایی سازگاری کودکان اثرات منفی داشته باشند.

در زمینه تأثیرات سبک‌های تربیتی والدین بر سخت‌رویی کودکان و نوجوانان، یافته‌های پژوهش‌های مختلف حاکی از تنوع در نحوه تعامل والدین با فرزندان و تأثیرات آن بر رشد روانی و اجتماعی آنان است. پژوهش‌های مختلف به ارزیابی سبک‌های مختلف تربیتی پرداخته‌اند و بر اساس نتایج به دست آمده، تفاوت‌هایی در تأثیر این سبک‌ها بر سخت‌رویی و سازگاری اجتماعی کودکان و نوجوانان مشاهده شده است.

پژوهش کریمی (۱۳۹۸) به بررسی تفاوت‌های درک نوجوانان از سبک‌های تربیتی والدین در کشورهای مختلف پرداخته است و نتایج آن نشان می‌دهد که مادران به‌طور عمده در مقایسه با پدران سبک‌های آمرانه و آسانگیر بیشتری دارند. این یافته‌ها بیانگر تفاوت‌های فرهنگی در سبک‌های تربیتی و تأثیر آن بر ادراک فرزندان از رفتار والدین است. از سوی دیگر، پژوهش‌های خانجانی، قنبری و نعیمی (۱۳۹۸) و علمی و باقیانی مقدم (۱۳۹۷) تأکید دارند که سبک‌های تربیتی والدین با متغیرهای روانی و اجتماعی مانند اعتیاد به اینترنت یا سازگاری اجتماعی و تحصیلی ارتباط معناداری دارند. در این مطالعات، سبک‌های تربیتی مستبدانه و آمرانه به‌طور مستقیم با مشکلات روانی و اجتماعی نوجوانان مرتبط شده‌اند.

نتایج تحقیق باباخانی و توپچی تویسرکانی (۱۳۹۷) در زمینه ارتباط سبک‌های تربیتی با سازگاری اجتماعی و تحصیلی نوجوانان نشان می‌دهد که ادراک نوجوانان از سبک‌های تربیتی والدین می‌تواند پیش‌بینی‌کننده‌ی سطح سازگاری آنان در این زمینه‌ها باشد. در این تحقیق، تفاوت‌های جنسیتی در سبک‌های پرورش‌هویت مشاهده شد که به‌ویژه در رابطه با سبک‌های اجتنابی و اطلاعاتی بین دختران و پسران تفاوت‌های معناداری وجود داشت.

در پژوهش صالحی (۱۳۹۶)، تأثیر سبک‌های تربیتی بر رفتار زیست‌محیطی فرزندان بررسی شده و نشان داده است که خانواده به‌عنوان مهم‌ترین نهاد اجتماعی، می‌تواند با اتخاذ سبک‌های تربیتی مناسب، رفتارهای مسئولانه و پایدار را در فرزندان تقویت کند. در این راستا، تأثیر سبک‌های تربیتی در تقویت سخت‌رویی و تاب‌آوری کودکان به‌طور غیرمستقیم از طریق رشد مهارت‌های اجتماعی و عاطفی قابل مشاهده است.

اما در برخی از پژوهش‌ها، تضادهایی در مورد تأثیر سبک‌های تربیتی بر سخت‌رویی کودکان و نوجوانان به چشم می‌خورد. پژوهش‌های خانجانی و همکاران (۱۳۹۸) و علمی و باقیانی مقدم (۱۳۹۷) نشان می‌دهند که سبک‌های تربیتی مستبدانه و آمرانه می‌توانند به شکل منفی بر تاب‌آوری و سازگاری نوجوانان تأثیر بگذارند، در حالی که پژوهش‌های صالحی (۱۳۹۶) و اسدی خانوکی و طغرلی پور (۱۳۹۷) بر تأثیر مثبت سبک‌های تربیتی سالم و حمایتگر تأکید دارند که در آن‌ها فضای عاطفی مثبت و احترام به آزادی‌های فردی کودک نقش حیاتی در تقویت سخت‌رویی دارد.

در نهایت، مشاهده می‌شود که بین پژوهشگران در خصوص تأثیر سبک‌های تربیتی بر سخت‌رویی کودکان و نوجوانان همپوشانی‌ها و تضادهایی وجود دارد. در حالی که برخی از پژوهش‌ها به تأثیر منفی سبک‌های تربیتی مستبدانه و آمرانه اشاره دارند، دیگران تأکید دارند که سبک‌های تربیتی حمایتی و معقول می‌توانند تاب‌آوری و سازگاری اجتماعی کودکان و نوجوانان را تقویت کنند. این تضادها نشان می‌دهند که ممکن است تأثیر سبک‌های تربیتی به عواملی همچون ویژگی‌های فردی فرزند، نوع بحران‌های مواجهه شده و زمینه‌های فرهنگی اجتماعی بستگی داشته باشد (عبدالملکی و همکاران، ۱۳۹۹).

تغییرهای تأثیرگذار بر سخت‌رویی در کودکان و نوجوانان سبک‌های تربیتی والدین

- آمرانه: کنترل بالا، انتظارات سخت و نظارت دقیق.
- حمایتگر (مقتدرانه): کنترل بالا همراه با حمایت عاطفی.
- سهل‌گیرانه: نظارت کم و انتظارات پایین.
- مستبدانه: کنترل بسیار زیاد و استفاده از مجازات.
- ویژگی‌های شخصیتی: شامل ویژگی‌هایی مانند اعتماد به نفس، استقلال، خودشناسی.
- عوامل خانوادگی: شامل مشکلات روانی والدین، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، تعارضات خانوادگی.
- موقعیت اجتماعی-اقتصادی: تأثیر طبقات مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی.
- پشتیبانی اجتماعی و روابط خانوادگی: نحوه تعاملات میان اعضای خانواده.
- محیط تحصیلی: تعاملات کودک با معلمان و همکلاسی‌ها.
- آگاهی والدین از سبک‌های تربیتی: آگاهی از تأثیر سبک‌های تربیتی بر رشد شخصیتی و تحصیلی کودکان.

تأثیر هر یک از سبک‌های تربیتی بر سخت‌رویی

سبک تربیتی آمرانه

سبک‌های تربیتی آمرانه که بر کنترل و نظارت شدید تأکید دارند، می‌توانند موجب کاهش اعتماد به نفس و افزایش اضطراب در کودکان شوند. این سبک‌ها با محدود کردن آزادی عمل و استقلال کودک، توانایی او را در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات روزمره کاهش می‌دهند. در نتیجه، کودکان در محیط‌های جدید و پرتنش احساس ناتوانی و ناامنی بیشتری خواهند داشت. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که

سبک تربیتی آمرانه می‌تواند منجر به بروز مشکلاتی نظیر اضطراب، استرس و کاهش سازگاری اجتماعی در کودکان شود. این کودکان اغلب در برقراری روابط اجتماعی دچار مشکل هستند و ممکن است در مقابله با فشارهای روانی و اجتماعی به شیوه‌های سالم و کارآمد عمل نکنند (اله وردی، ۱۴۰۱).

مدل مفهومی پیشنهادی

"تأثیر سبک تربیتی آمرانه بر اضطراب، اعتماد به نفس، و سازگاری اجتماعی کودکان"

این مدل شامل چهار مؤلفه اصلی است:

- سبک تربیتی آمرانه (کنترل و نظارت شدید)
- کاهش اعتماد به نفس و افزایش اضطراب
- کاهش توانایی مقابله با چالش‌ها
- پیامدهای منفی (اضطراب، استرس، و کاهش سازگاری اجتماعی)

در این مدل، سبک تربیتی آمرانه به‌عنوان عامل اصلی اثرگذار عمل می‌کند که به کاهش احساس خودمختاری و استقلال در کودکان منجر می‌شود. این امر اعتماد به نفس و توانایی کودکان در مقابله با فشارها و چالش‌های زندگی را کاهش داده و پیامدهای منفی روانی و اجتماعی را تقویت می‌کند.

تبیین مدل مفهومی

▪ سبک تربیتی آمرانه به‌عنوان عامل اصلی

این سبک تربیتی که بر کنترل و نظارت شدید تأکید دارد، فضای محدودی برای رشد شخصی کودکان فراهم می‌کند. کودکان در این محیط احساس می‌کنند که آزادی عمل ندارند و باید همواره مطابق با استانداردها و دستورات والدین رفتار کنند. این محدودیت‌ها حس اعتماد به توانایی‌های شخصی کودک را کاهش می‌دهد.

▪ کاهش اعتماد به نفس و افزایش اضطراب

در محیط‌های تربیتی آمرانه، کودکان به دلیل فشارهای زیاد و نبود فرصت برای تجربه آزادی، اعتماد به نفس خود را از دست می‌دهند. این کودکان با هر چالشی احساس ترس و اضطراب می‌کنند، زیرا مهارت کافی برای مدیریت موقعیت‌های دشوار را ندارند. احساس ناتوانی باعث تشدید اضطراب در موقعیت‌های جدید و پرتنش می‌شود.

▪ کاهش توانایی مقابله با چالش‌ها

سبک آمرانه به دلیل کنترل بیش از حد، فرصت یادگیری مهارت‌های مقابله‌ای و مدیریت بحران را از کودکان می‌گیرد. این موضوع باعث می‌شود که کودکان در مواجهه با مشکلات و چالش‌های زندگی به شیوه‌های غیرسازنده یا ناکارآمد عمل کنند. همچنین، این محدودیت‌ها توانایی آن‌ها در برقراری روابط سالم با دیگران را کاهش می‌دهد.

▪ پیامدهای منفی روانی و اجتماعی

کودکان تربیت‌شده در محیط‌های آمرانه معمولاً با پیامدهای روانی منفی نظیر اضطراب و استرس روبه‌رو هستند. آن‌ها همچنین در تعاملات اجتماعی خود دچار مشکل شده و سازگاری کمتری با محیط‌های جدید نشان می‌دهند. این پیامدها می‌توانند در بلندمدت کیفیت زندگی آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهند.

کاربرد مدل

این مدل می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای مشاوران و روان‌شناسان در تحلیل مشکلات کودکان و طراحی برنامه‌های آموزشی برای والدین استفاده شود. آموزش والدین برای کاهش کنترل بیش از حد و تقویت استقلال و اعتماد به نفس در کودکان می‌تواند از بروز پیامدهای منفی سبک تربیتی آمرانه جلوگیری کند.

سبک تربیتی حمایتگر (مقتدرانه)

سبک تربیتی حمایتی و مقتدرانه می‌تواند تأثیر مثبتی بر سخت‌رویی کودکان داشته باشد. در این نوع تربیت، کودکان احساس حمایت عاطفی می‌کنند و اعتماد به توانایی‌های خود در مواجهه با مشکلات زندگی افزایش می‌یابد. این حمایت باعث می‌شود که کودکان بتوانند با چالش‌های مختلف به‌طور مؤثر روبه‌رو شوند و مهارت‌های مقابله‌ای خود را تقویت کنند. نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد که این سبک تربیتی با افزایش انگیزه تحصیلی، عزت نفس و توانایی مقابله با چالش‌ها ارتباط مستقیم دارد. کودکان در این محیط تربیتی با احساس ارزشمندی و خودباوری بیشتری رشد می‌کنند و می‌توانند در مواجهه با مسائل تحصیلی و اجتماعی عملکرد بهتری از خود نشان دهند (زارع و یزدی زاده راوی، ۱۴۰۱؛ میرگل و همکاران، ۱۴۰۱؛ پورنجفی و همکاران، ۱۴۰۱).

مدل مفهومی پیشنهادی

"تأثیر سبک تربیتی حمایتی و مقتدرانه بر سخت‌رویی، انگیزه تحصیلی، عزت نفس، و توانمندی‌های مقابله‌ای کودکان"

این مدل از چهار مؤلفه اصلی تشکیل شده است:

- سبک تربیتی حمایتی و مقتدرانه
- احساس حمایت عاطفی و ارزشمندی
- سخت‌رویی و مهارت‌های مقابله‌ای
- پیامدهای مثبت (انگیزه تحصیلی، عزت نفس، و عملکرد بهتر در چالش‌های تحصیلی و اجتماعی)

در این مدل، سبک تربیتی حمایتی و مقتدرانه به‌عنوان عامل اصلی اثرگذار، سبب تقویت احساس حمایت عاطفی و ارزشمندی در کودکان می‌شود. این احساسات، سخت‌رویی و مهارت‌های مقابله‌ای را تقویت کرده و در نهایت به پیامدهای مثبت در ابعاد تحصیلی و اجتماعی منجر می‌گردد.

تبیین مدل مفهومی

▪ **نقش سبک تربیتی حمایتی و مقتدرانه**

این سبک تربیتی به‌عنوان نقطه آغاز مدل، با تأمین حمایت عاطفی و ایجاد تعادل میان محبت و اقتدار، نقش مهمی در رشد روانی و اجتماعی کودکان دارد. والدین در این سبک، ضمن نشان دادن علاقه و حمایت، انتظارات واقع‌بینانه‌ای از کودکان دارند که به تقویت احساس امنیت روانی منجر می‌شود.

▪ **احساس حمایت عاطفی و ارزشمندی**

کودک‌انی که در محیط تربیتی حمایتی بزرگ می‌شوند، احساس ارزشمندی بیشتری دارند. این احساس به آنان کمک می‌کند تا به توانایی‌های خود اعتماد کنند و در مواجهه با مشکلات، خود را شایسته حل آن بدانند. این مرحله، پایه‌ای برای رشد سخت‌رویی و مهارت‌های مقابله‌ای است.

▪ **سخت‌رویی و تقویت مهارت‌های مقابله‌ای**

احساس حمایت عاطفی باعث می‌شود که کودکان بتوانند به‌طور مؤثر با چالش‌های زندگی روبه‌رو شوند. سخت‌رویی به معنای توانایی پذیرش مشکلات، تلاش برای حل آن‌ها، و مقاومت در برابر ناملایمات است. این مهارت‌ها نه تنها در زندگی روزمره، بلکه در محیط‌های تحصیلی و اجتماعی نیز مؤثرند.

▪ **پیامدهای مثبت (انگیزه تحصیلی، عزت نفس، و عملکرد بهتر)**

سبک تربیتی مقتدرانه باعث افزایش انگیزه تحصیلی و عزت نفس در کودکان می‌شود. این کودکان با اعتماد به توانایی‌های خود، چالش‌های تحصیلی را با موفقیت بیشتری پشت سر می‌گذارند. همچنین، عملکرد اجتماعی آن‌ها به دلیل توانایی مقابله با فشارهای اجتماعی و احساسی، بهبود می‌یابد.

کاربرد مدل

این مدل می‌تواند در طراحی برنامه‌های تربیتی و مشاوره‌ای برای والدین و مربیان مورد استفاده قرار گیرد. آموزش اصول سبک تربیتی مقتدرانه به والدین می‌تواند به بهبود سخت‌رویی و مهارت‌های مقابله‌ای کودکان منجر شود و زمینه‌ساز موفقیت تحصیلی و اجتماعی آنان گردد.

سبک تربیتی سهل‌گیرانه

سبک‌های تربیتی که نظارت کافی و انتظارات بالا را نادیده می‌گیرند، می‌توانند تأثیر منفی بر سخت‌رویی کودکان داشته باشند. این سبک‌ها ممکن است به کاهش سخت‌رویی منجر شوند و زمینه‌ساز بروز مشکلات رفتاری و تحصیلی باشند. در چنین محیطی، توانمندی‌های مقابله‌ای کودکان در مواجهه با چالش‌های روزمره تضعیف می‌شود، زیرا آنها فرصت کافی برای یادگیری و تجربه مدیریت بحران‌ها را پیدا نمی‌کنند. نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهند که این سبک تربیتی با افزایش مشکلات اجتماعی و اعتیاد به اینترنت در کودکان رابطه مثبت دارد. کودکانی که با این چالش‌ها مواجه می‌شوند، به دلیل ضعف در مهارت‌های مقابله‌ای، ممکن است نتوانند به درستی از پس مشکلات بر آیند و در نتیجه به رفتارهای ناسالم و وابستگی به فناوری روی آورند (زارع و یزدی زاده راوی، ۱۴۰۱؛ قادری و همکاران، ۱۴۰۳).

مدل مفهومی پیشنهادی

ارتباط سبک‌های تربیتی با سخت‌رویی کودکان، توانمندی‌های مقابله‌ای، و مشکلات رفتاری و اجتماعی " این مدل شامل چهار مؤلفه اصلی است:

- سبک‌های تربیتی نامناسب (نظارت پایین و انتظارات کم)
- سخت‌رویی و توانمندی‌های مقابله‌ای کودکان
- مشکلات رفتاری و تحصیلی
- پیامدهای اجتماعی (مشکلات اجتماعی و اعتیاد به اینترنت)

این مؤلفه‌ها با روابط علت و معلولی به هم متصل می‌شوند. سبک‌های تربیتی که نظارت کافی ندارند و انتظارات کمی از کودک دارند، منجر به کاهش سخت‌رویی و ضعف در مهارت‌های مقابله‌ای کودکان می‌شوند. این ضعف، به نوبه خود، بستر مشکلات رفتاری و تحصیلی را فراهم کرده و موجب پیامدهای اجتماعی منفی نظیر مشکلات اجتماعی و اعتیاد به اینترنت می‌گردد.

تبیین مدل مفهومی

▪ **سبک‌های تربیتی نامناسب به عنوان عامل اولیه**
سبک‌های تربیتی که در آنها نظارت کافی و انتظارات بالا وجود ندارد، نقش بنیادینی در ایجاد چالش‌های رفتاری و تحصیلی کودکان ایفا می‌کنند. این سبک‌ها فرصت لازم برای تجربه یادگیری مدیریت بحران و تقویت سخت‌رویی را از کودکان می‌گیرند. چنین محیط‌هایی می‌توانند حس استقلال و توانایی حل مسئله را در کودکان تضعیف کنند.

▪ **تأثیر بر سخت‌رویی و توانمندی‌های مقابله‌ای کودکان**
در این مدل، سخت‌رویی و مهارت‌های مقابله‌ای کودکان به عنوان پیامد اولیه سبک‌های تربیتی در نظر گرفته می‌شوند. سبک‌های تربیتی غیرحمایتی باعث کاهش سخت‌رویی شده و کودکان را در برابر چالش‌ها و بحران‌های روزمره ناتوان می‌سازند. عدم تجربه مقابله با مشکلات منجر به کاهش اعتماد به نفس و افزایش وابستگی به دیگران یا فناوری می‌شود.

▪ **مشکلات رفتاری و تحصیلی به عنوان پیامد میانی**
کاهش توانمندی‌های مقابله‌ای به مشکلات رفتاری نظیر پرخاشگری، بی‌توجهی، یا انزوا منجر می‌شود. این کودکان همچنین ممکن است دچار افت تحصیلی شوند، چرا که توانایی مقابله با فشارهای درسی را ندارند. عدم نظارت والدین می‌تواند این مشکلات را تشدید کند.

▪ **پیامدهای اجتماعی (مشکلات اجتماعی و اعتیاد به اینترنت)**
ضعف در سخت‌رویی و توانمندی‌های مقابله‌ای، کودکان را در معرض مشکلات اجتماعی قرار می‌دهد. این مشکلات می‌توانند شامل کاهش تعاملات اجتماعی

سالم و افزایش تمایل به استفاده افراطی از اینترنت به عنوان راه گریز از واقعیت باشند. اعتیاد به فناوری نیز به نوبه خود می تواند چالش های اجتماعی و رفتاری بیشتری ایجاد کند.

کاربرد مدل

این مدل می تواند به عنوان چارچوبی برای طراحی برنامه های آموزشی و مشاوره ای برای والدین و مربیان استفاده شود. تمرکز بر آموزش سبک های تربیتی مؤثر و تقویت سخت رویی و مهارت های مقابله ای کودکان، از بروز پیامدهای منفی پیشگیری می کند.

سبک تربیتی مستبدانه

سبک تربیتی مستبدانه که بر کنترل شدید و استفاده از مجازات های زیاد تأکید دارد، می تواند بر میزان سخت رویی و توانایی های روانی کودکان تأثیر منفی بگذارد. در این نوع تربیت، فرصت برای تقویت استقلال و اعتماد به نفس کودکان کاهش می یابد. به دلیل اعمال محدودیت های بیش از حد، کودکان ممکن است در مواجهه با مشکلات زندگی، کمتر به توانایی ها و مهارت های خود اعتماد کنند و در نتیجه از چالش ها گریزان شوند. تربیت مستبدانه نه تنها توانمندی های کودکان را در مواجهه با مشکلات محدود می کند، بلکه ممکن است زمینه ساز بروز مشکلات رفتاری شود. در چنین شرایطی، فشارهای روانی بر کودکان افزایش می یابد و به دلیل نبود فضای امن برای ابراز احساسات و نگرانی ها، اعتماد به نفس آن ها به شدت کاهش می یابد. در نتیجه، کودکان در مدیریت استرس و تعامل با محیط خود دچار ضعف خواهند شد (کریمی، ۱۴۰۳؛ رضازاده و همکاران، ۱۴۰۲).

مدل مفهومی پیشنهادی

"تأثیر سبک تربیتی مستبدانه بر سخت رویی، توانایی های روانی، و مشکلات رفتاری کودکان"

این مدل شامل چهار مؤلفه اصلی است:

- سبک تربیتی مستبدانه (کنترل شدید و استفاده از مجازات های زیاد)
 - کاهش استقلال، اعتماد به نفس، و فرصت ابراز احساسات
 - ضعف در مهارت های مقابله ای و مدیریت استرس
 - پیامدهای منفی (کاهش سخت رویی، افزایش مشکلات رفتاری و فشارهای روانی)
- در این مدل، سبک تربیتی مستبدانه به عنوان متغیر اصلی اثرگذار، کاهش فرصت های رشدی را سبب می شود که در نهایت پیامدهای منفی روانی و رفتاری برای کودکان به همراه دارد.

تبیین مدل مفهومی

- **نقش سبک تربیتی مستبدانه**
این سبک تربیتی با تأکید بر کنترل شدید و استفاده از مجازات های زیاد، فضای محدودی برای رشد روانی کودکان فراهم می کند. والدین در این سبک، تمایل دارند که رفتار کودکان را به شدت تحت نظارت قرار دهند و فرصت های یادگیری از طریق تجربه های مستقل را از آن ها بگیرند. نتیجه این رویکرد، سرکوب خلاقیت، کاهش احساس ارزشمندی، و محدود کردن رشد روان شناختی کودکان است.
- **کاهش استقلال و اعتماد به نفس**
در محیط های مستبدانه، کودکان به دلیل محدودیت های بیش از حد، فرصت یادگیری و تقویت استقلال را از دست می دهند. این محدودیت ها باعث کاهش اعتماد به نفس کودکان در توانایی های خود می شود. نبود فضای امن برای ابراز احساسات نیز موجب انباشته شدن فشارهای روانی می شود که این شرایط اضطراب و ناتوانی در مدیریت استرس را تشدید می کند.
- **ضعف در مهارت های مقابله ای و مدیریت استرس**
سبک تربیتی مستبدانه به دلیل محدودیت در فرصت های مواجهه با چالش ها و تقویت مهارت های مقابله ای، موجب ضعف در توانایی مدیریت استرس کودکان می شود. کودکان در این محیط ها اغلب از چالش ها فرار می کنند و به دلیل احساس ناتوانی، در موقعیت های دشوار عملکرد ضعیفی نشان می دهند.

■ پیامدهای منفی روانی و رفتاری

این سبک تربیتی با کاهش سخت‌رویی و افزایش فشارهای روانی، زمینه‌ساز بروز مشکلات رفتاری می‌شود. کودکان در چنین محیط‌هایی ممکن است رفتارهایی نظیر پرخاشگری، انزوا، یا وابستگی شدید به دیگران نشان دهند. این مشکلات رفتاری در کنار ضعف در تعاملات اجتماعی، می‌تواند در بلندمدت رشد اجتماعی و روانی آن‌ها را مختل کند.

کاربرد مدل

این مدل می‌تواند به عنوان ابزاری برای شناسایی و اصلاح رفتارهای تربیتی نادرست توسط مشاوران و والدین مورد استفاده قرار گیرد. طراحی برنامه‌های آموزشی برای والدین با هدف کاهش رفتارهای مستبدانه، افزایش استقلال کودکان، و تقویت مهارت‌های مقابله‌ای آن‌ها، می‌تواند پیامدهای منفی این سبک تربیتی را کاهش دهد. از سوی دیگر، تمرکز بر ایجاد فضای امن برای ابراز احساسات و تشویق به مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها، به بهبود اعتماد به نفس و سخت‌رویی کودکان کمک می‌کند.

سایر عوامل تأثیرگذار

تحصیلات والدین و وضعیت اجتماعی-اقتصادی، دو عامل کلیدی هستند که می‌توانند به طور قابل توجهی بر سلامت روانی و توانمندی‌های مقابله‌ای کودکان تأثیر بگذارند. زمانی که والدین تحصیلات بالاتری دارند و وضعیت اقتصادی آن‌ها نسبتاً پایدار است، اغلب توانایی بیشتری برای درک و پاسخگویی به نیازهای روانی و اجتماعی فرزندان خود دارند. این والدین به طور طبیعی اطلاعات بیشتری درباره‌ی چگونگی حمایت از رشد عاطفی و روانی فرزندانشان دارند و می‌توانند محیطی امن و حمایتی برای آنان فراهم کنند. این شرایط به کودک کمک می‌کند که در مواجهه با چالش‌ها و بحران‌ها، استحکام بیشتری از خود نشان دهد و به مهارت‌های مقابله‌ای بیشتری دست یابد. والدینی که آگاهی بیشتری از مشکلات احتمالی و نیازهای فرزندان دارند، می‌توانند مهارت‌هایی را به آن‌ها منتقل کنند که به حل مشکلات و کاهش استرس‌های زندگی کمک می‌کند (صادقی و همکاران، ۱۴۰۰).

در این میان، پشتیبانی اجتماعی نیز نقشی حیاتی ایفا می‌کند. وجود شبکه‌های حمایتی درون خانواده و جامعه به کودکان این امکان را می‌دهد که در مواجهه با مشکلات، احساس تنهایی نکنند و همواره پشتوانه‌ای قوی برای غلبه بر مشکلات داشته باشند. این شبکه‌ها می‌توانند شامل حمایت‌های عاطفی، مشاوره‌ای و حتی مادی باشند. کودکانی که چنین پشتیبانی‌هایی دارند، اغلب در برابر مشکلات زندگی مقاوم‌تر هستند و به راحتی می‌توانند از موانع عبور کنند. این شبکه‌های حمایتی نه تنها به کودکان کمک می‌کنند بلکه به والدین نیز این اطمینان را می‌دهند که در صورت لزوم، می‌توانند از منابع و کمک‌های بیرونی برای رفع نیازهای فرزندان خود بهره‌برداری کنند (اصلانی پشتهانی و حسینی نیای راجعونی، ۱۴۰۱).

از سوی دیگر، رابطه والدین و فرزندان، به ویژه کیفیت این رابطه، عامل تعیین‌کننده‌ای در رشد روانی کودک است. رابطه‌ای که گرم، پاسخگو و پر از محبت باشد، باعث می‌شود کودک احساس امنیت کند. این حس امنیت، اعتماد به نفس کودک را تقویت می‌کند و او را قادر می‌سازد تا با اطمینان بیشتری با چالش‌های زندگی مواجه شود. روابط مثبت و حمایتی در خانواده، به کودک این امکان را می‌دهند که احساس کند در هر شرایطی می‌تواند به والدین خود تکیه کند و از آنها حمایت دریافت نماید. این امر موجب می‌شود که در مواجهه با مشکلات، نه تنها به راحتی تسلیم نشوند بلکه به تلاش خود ادامه دهند و برای رسیدن به راه‌حل‌های مناسب، خلاقیت بیشتری به خرج دهند (رضازاده و همکاران، ۱۴۰۲). در مجموع، تعامل این سه عامل - تحصیلات والدین، وضعیت اجتماعی-اقتصادی و روابط درون‌خانوادگی - می‌تواند به عنوان یک ساختار حمایتی قدرتمند عمل کند که کودک را در برابر فشارها و چالش‌های زندگی مقاوم‌تر و آماده‌تر می‌سازد.

۴- نتیجه‌گیری

سبک‌های تربیتی والدین تأثیرات معناداری بر سخت‌رویی و تاب‌آوری کودکان و نوجوانان دارند. پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهند که سبک‌های تربیتی حمایتگر (مقتدرانه) و آمرانه می‌توانند به طور مثبت در رشد سخت‌رویی و سازگاری اجتماعی و تحصیلی کودکان نقش

ایفا کنند. این سبک‌ها با فراهم آوردن محیطی گرم و منسجم به کودکان کمک می‌کنند تا با استرس‌ها و چالش‌های زندگی بهتر کنار بیایند. در مقابل، سبک‌های تربیتی سهل‌گیرانه و مستبدانه به دلیل کنترل کم یا زیاد و عدم توجه به نیازهای عاطفی فرزندان، می‌توانند مشکلات روانی و رفتاری ایجاد کرده و سخت‌رویی کودکان را کاهش دهند. به ویژه، سبک سهل‌گیرانه که نظارت کمی بر رفتار کودک دارد، با کاهش توانمندی‌های مقابله‌ای و بروز مشکلات اجتماعی و تحصیلی در ارتباط است. در مورد تفاوت‌های بین سبک‌های تربیتی مادرانه و پدرانه، پژوهش‌ها نشان می‌دهند که مادران بیشتر از پدران به سبک‌های آمرانه و حمایتگر تمایل دارند و این تفاوت‌ها می‌تواند بر درک و واکنش فرزندان نسبت به این سبک‌ها تأثیر بگذارد. مادران به طور عمده فضایی حمایتگرتر و دلسوزانه‌تر برای فرزندان فراهم می‌آورند که این امر می‌تواند تأثیر مثبتی بر سخت‌رویی آن‌ها داشته باشد، در حالی که پدران معمولاً بیشتر بر جنبه‌های انضباطی و ساختاری تأکید دارند. سبک‌های تربیتی که بیشترین تأثیر مثبت را بر سخت‌رویی دارند، معمولاً ویژگی‌هایی مانند کنترل بالا همراه با حمایت عاطفی و فرصت برای ابراز خود دارند. سبک تربیتی مقتدرانه (حمایتگر) به ویژه در مواقعی که فرزندان با چالش‌ها و بحران‌های زندگی روبه‌رو می‌شوند، توانمندی‌های مقابله‌ای آن‌ها را تقویت می‌کند. این سبک موجب افزایش اعتماد به نفس، عزت نفس و توانایی در مواجهه با مشکلات می‌شود. بر خلاف آن، سبک‌های تربیتی مستبدانه که به شدت بر کنترل و نظارت تأکید دارند، ممکن است اعتماد به نفس کودک را کاهش داده و او را در برابر چالش‌ها ناتوان سازد.

در زمینه تأثیر سبک‌های تربیتی بر سخت‌رویی، سبک‌های تربیتی مستبدانه و سهل‌گیرانه اغلب تأثیرات منفی دارند. در پژوهش‌ها مشاهده شده است که این سبک‌ها می‌توانند به افزایش اضطراب، مشکلات رفتاری و کاهش توانایی مقابله‌ای کودکان منجر شوند. به طور خاص، سبک مستبدانه با فشار زیاد و مجازات‌های مستمر، موجب کاهش استقلال و اعتماد به نفس کودک می‌شود که این امر بر تاب‌آوری او در برابر مشکلات زندگی تأثیر منفی می‌گذارد. در مقابل، سبک‌های تربیتی حمایتگر باعث تقویت مهارت‌های اجتماعی، انگیزه تحصیلی و توانایی مقابله با بحران‌ها می‌شوند. نقش تعاملات والدین و فرزندان در توسعه سخت‌رویی نیز اهمیت زیادی دارد. روابط گرم و پاسخگو در خانواده موجب افزایش حس امنیت و اعتماد به نفس در کودکان می‌شود. این روابط به کودکان کمک می‌کنند تا در مواجهه با استرس‌ها و مشکلات زندگی، احساس تاب‌آوری بیشتری داشته باشند. همچنین، پشتیبانی اجتماعی و شبکه‌های حمایتی می‌توانند به تقویت این ویژگی‌ها در کودکان و نوجوانان کمک کنند. سبک‌های تربیتی والدین می‌توانند در تعیین میزان تاب‌آوری و سخت‌رویی نوجوانان در برابر مشکلات اجتماعی و تحصیلی تأثیرگذار باشند. کودکان تحت تربیت سبک‌های دموکراتیک و حمایتگر اغلب سازگاری بیشتری با محیط‌های تحصیلی و اجتماعی دارند و می‌توانند به خوبی در برابر چالش‌های این محیط‌ها مقاومت کنند. در مقابل، سبک‌های تربیتی مستبدانه و سهل‌گیرانه، به ویژه در مواقع بحران‌های اجتماعی و اقتصادی، می‌توانند به مشکلات روانی و اجتماعی منجر شوند و توسعه سخت‌رویی در کودکان را به تأخیر بیندازند.

تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی نیز می‌توانند در تأثیر سبک‌های تربیتی بر سخت‌رویی کودکان نقش داشته باشند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که در جوامع مختلف، ویژگی‌های فرهنگی مانند نهاد خانواده و انتظارات اجتماعی می‌توانند تأثیرات متفاوتی بر تربیت فرزندان و سخت‌رویی آنان داشته باشند. در برخی از فرهنگ‌ها، ممکن است سبک‌های تربیتی مستبدانه بیشتر رایج باشند و در فرهنگ‌های دیگر، سبک‌های تربیتی حمایتی و دموکراتیک بیشتر مورد توجه قرار گیرند. در نهایت، می‌توان گفت که سبک‌های تربیتی والدین نقش حیاتی در شکل‌گیری سخت‌رویی و تاب‌آوری کودکان دارند. انتخاب سبک تربیتی مناسب باید با توجه به ویژگی‌های فردی کودک و شرایط محیطی او انجام شود تا از این طریق بتوان به تقویت این ویژگی‌های روانی و اجتماعی در کودکان و نوجوانان کمک کرد.

پیشنهادهای

- والدین باید از سبک‌های تربیتی حمایتگر و مقتدرانه استفاده کنند تا به تقویت اعتماد به نفس و تاب‌آوری فرزندان کمک کنند.
- والدین باید از اعمال فشارهای زیاد یا بی‌توجهی به فرزندان خود خودداری کنند تا از آسیب به سلامت روانی آن‌ها جلوگیری کنند.

- سبک‌های تربیتی باید با توجه به نیازها و ویژگی‌های شخصیتی هر کودک تنظیم شوند.
- والدین باید به آموزش مهارت‌های اجتماعی و مقابله‌ای به فرزندان خود توجه کنند تا آن‌ها بهتر بتوانند با چالش‌ها روبرو شوند.
- روابط گرم و محبت‌آمیز در خانواده باعث تقویت تاب‌آوری فرزندان می‌شود.
- والدین باید با در نظر گرفتن ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی خود، سبک‌های تربیتی مناسب را انتخاب کنند.
- والدین باید از تأثیرات مختلف سبک‌های تربیتی بر رشد روانی فرزندان خود آگاه شوند.

منابع

- اسدی خانوکی، امیرصدرا و طغرلی پور، میلاد، ۱۳۹۷، پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های تربیتی والدین در بین دانش‌آموزان شهر شهید، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/783608>
- اسدی، ساناز و تنبد، منصوره و محمودی، شبنم و نادریان زاده، کیوان، ۱۴۰۰، نقش سبک‌های تربیتی والدین در مسئولیت‌پذیری کودکان، نهمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/1375705>
- اصلانی پشتهانی، مونا و حسنی نیای راجعونی، کیوان، ۱۴۰۱، بررسی رابطه سبک‌های تربیتی مقتدرانه والدین و الگوی ارتباطی خانواده با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر پایه‌های ابتدایی، اولین کنفرانس بین‌المللی علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره، آموزش و پرورش، <https://civilica.com/doc/1517785>
- باباخانی، نرگس و توپچی تویسرکانی، علی اکبر، ۱۳۹۷، الگوی تبیین سازگاری تحصیلی و اجتماعی بر اساس ادراک از سبک‌های تربیتی والدین و سبک‌های پردازش هویت در نوجوانان، همایش ملی روان‌شناسی و سلامت با محوریت خانواده و زندگی سالم، شیراز، <https://civilica.com/doc/869751>
- باباذکری، لیلا و شمس زاده فرد، مهدی و غلامی ثمرین، لیلا و بامری، رحیم، ۱۴۰۲، اهمیت میزان تحصیلات و سبک‌های تربیتی والدین در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان، اولین همایش بین‌المللی افق‌های نوین در آموزش و پرورش در هزاره سوم، بوشهر، <https://civilica.com/doc/1995662>
- بلیده، صفیه، ۱۴۰۳، بررسی رابطه سخت‌روی با افزایش سازگاری فردی اجتماعی در دانش‌آموزان، اولین کنفرانس بین‌المللی انقلاب علوم انسانی اسلامی، ساری، <https://civilica.com/doc/2086916>
- بیگدلی، زهرا و ماهرزاده، طیبه، ۱۳۹۴، تأثیر سبک‌های تربیتی والدین بر انجام اعمال عبادی فرزندان، <https://civilica.com/doc/1318440>
- پورنجفی قوشچی، سمیه و هاشمی، الناز و پارسائیان، ساجده، ۱۴۰۱، سبک‌های تربیتی والدین و نقش آن در شیوع اختلال سلوک در بین دانش‌آموزان، هشتمین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی، تهران، <https://civilica.com/doc/1548324>
- چاری زهی، شهین و چاری زهی، آسیه، ۱۴۰۲، بررسی رابطه سبک‌های تربیتی والدین با حس شادکامی دانش‌آموزان دختر مقطع ابتدایی شهرستان مهرستان، هفتمین کنفرانس بین‌المللی مطالعات میان‌رشته‌ای علوم بهداشتی، روانشناسی، مدیریت و علوم تربیتی، <https://civilica.com/doc/1728663>
- رحیم پور، آرمن، ۱۴۰۳، روانشناسی خانواده سبک‌های تربیتی والدین: بررسی تأثیر سبک‌های تربیتی والدین (تربیت دموکراتیک، تربیت اختیاری، تربیت سبزه جویی)، اولین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی، مدیریت و علوم اجتماعی، تبریز، <https://civilica.com/doc/2053969>
- رضازاده، لیلا و نمرودی زاده، الهام و عاطفی فرد، فهیمه و جنتی، فاطمه، ۱۴۰۲، اثرگذاری تحصیلات و سبک‌های تربیتی والدین در بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، اولین همایش بین‌المللی معلمان برتر و مدارس پیشرو در هزاره سوم، بوشهر، <https://civilica.com/doc/2032840>
- رضائی نیا، علی، ۱۴۰۱، بررسی نقش سبک‌های تربیتی والدین و مطلوبیت اجتماعی در پیش‌بینی سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان، پانزدهمین کنفرانس ملی روانشناسی، علوم اجتماعی و تربیتی، بابل، <https://civilica.com/doc/1452461>
- ریاحی، صدیقه، ۱۴۰۱، بررسی رابطه بین سبک‌های تربیتی والدین معتاد با اختلال نقص توجه بیش‌فعالی کودکان پایه سوم تا ششم ابتدایی شهرستان اصفهان سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲، اولین کنفرانس ملی تازه‌های روانشناسی تکاملی و تربیتی، بندرعباس، <https://civilica.com/doc/1600676>
- زارع بیدکی، ریحانه و ابویی، فاطمه، ۱۴۰۲، شیوه‌های تربیتی والدین و نقش آن بر کاهش رفتارهای پرخطر نوجوانان با محوریت سبک زندگی سالم، <https://civilica.com/doc/1776565>
- زارع، یعقوب و یزدی زاده راوری، آرزو، ۱۴۰۱، بررسی سبک‌های تربیتی والدین با گرایش به فضای مجازی و نشخوار فکری دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر راور، ششمین کنفرانس ملی روانشناسی (علم زندگی)، شیراز، <https://civilica.com/doc/1657022>
- صالحی، سهیلا، ۱۳۹۶، تأثیر سبک‌های تربیتی والدین بر رفتار زیست‌محیطی فرزندان در راستای حفاظت از محیط زیست، <https://civilica.com/doc/793883>
- صالحی، سهیلا، ۱۳۹۶، نقش سبک‌های تربیتی والدین و هویت دینی فرزندان در کاهش آسیب‌های اجتماعی، سومین همایش بین‌المللی افق‌های نوین در علوم تربیتی، روانشناسی و آسیب‌های اجتماعی، تهران، <https://civilica.com/doc/770011>

- عالی نژاد، ماریا، ۱۳۹۸، تاثیر سبک های تربیتی والدین بر بهزیستی روانی فرزندان با نقش واسطه ای تنظیم هیجان، کنفرانس بین المللی علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره، آموزش و پژوهش، تهران، <https://civilica.com/doc/1010858>
- عبادی، علیرضا، ۱۴۰۳، بررسی رابطه سخت رویی و خودکارآمدی دانش آموزان ابتدایی، چهاردهمین کنفرانس بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی، <https://civilica.com/doc/2104610>
- علمی، افروز و باقیانی مقدم، حسین، ۱۳۹۷، بررسی سبک های تربیتی والدین بر اساس نظریه تحولی اریکسون، دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی، مشاوره، تعلیم و تربیت، مشهد، <https://civilica.com/doc/843055>
- فرزانه، فایقه و شیرازی، قدیر و فرزانه، لایلا و فرزانه، لاله، ۱۴۰۲، بررسی رابطه میان سطح تحصیلات و سبک های تربیتی والدین با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، دومین کنفرانس ملی تازه های روانشناسی تکاملی و تربیتی، بندرعباس، <https://civilica.com/doc/1946306>
- فیضی انهر، اقدس و حسینی، لایلا، ۱۴۰۳، مروری بر ارتباط تنگاتنگ سبک های تربیتی والدین و شیوع اختلالات رفتاری در دانش آموزان، پانزدهمین کنفرانس بین المللی علوم انسانی، اجتماعی و سبک زندگی، تهران، <https://civilica.com/doc/2064628>
- قادری، محمدجواد و بهنام، فاطمه و ملکا آشتیانی، الهام، ۱۴۰۳، تاثیر سبک های تربیتی والدین بر رشد تحصیلی و اجتماعی، اولین همایش ملی نگرش های نوین در مسائل آموزش و پرورش، رامشیر، <https://civilica.com/doc/2114794>
- کریمی، زهرا، ۱۳۹۸، مطالعه تطبیقی میزان درک نوجوانان از سبک های تربیتی والدین در کشورهای پیشرفته، هفتمین کنگره انجمن روانشناسی ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/982181>
- کریمی، علی، ۱۴۰۳، ابزار و تکنیک های آمادگی اعتیاد به فضای مجازی بر مبنای سبک تربیتی والدین و جو کلاس درس، ششمین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم، میناب، <https://civilica.com/doc/2081471>
- کلاتری، حمیده، ۱۴۰۲، نقش سبک زندگی و شیوه های تربیتی والدین در پیش بینی اعتیاد به اینترنت دانش آموزان پایه ششم ابتدایی آموزش و پرورش ناحیه دو شهر ساری، اولین کنفرانس بین المللی روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و فلسفه، بابل، <https://civilica.com/doc/1699109>
- مرادی، باران و سپاه منصور، مژگان، ۱۳۹۷، پیش بینی ویژگی های شخصیت خودشیفته بر اساس سبک های دلبستگی و باورهای تربیتی والدین، <https://civilica.com/doc/1596459>
- مرادی، روح انگیز، ۱۴۰۲، بررسی رابطه عضویت در شبکه های اجتماعی و سبک های تربیتی والدین با هویت جنسیتی، دومین کنفرانس ملی مطالعات خانواده و مدرسه، بندرعباس، <https://civilica.com/doc/1874474>
- مرشدزاده، راضیه و کیومرثی، فیروز و ذیحی، رزیتا، ۱۳۹۹، مقایسه سبک های تربیتی والدین فرزندان با و بدون اختلال کاستی توجه / بیش فعالی، <https://civilica.com/doc/1412458>
- میرزایی، حسین و میرزایی، مجتبی و مظلومی، الهام، ۱۳۹۷، سبک های تربیتی والدین و احساس نیاز به موفقیت، <https://civilica.com/doc/1246501>
- میرگل، احمد و محسنی، سحر و عسکری، فرشته، ۱۴۰۱، بررسی تاثیر سبک های تربیتی والدین بر التزام عملی به اعتقادات مذهبی نوجوانان، <https://civilica.com/doc/1569810>
- نظامی، رضا و گودرزی، فاطمه و مددکارنیا، فاطمه و پرویسی، زهرا، ۱۴۰۰، تاثیر روش های تربیتی والدین بر روی عزت نفس فرزندان در سبک زندگی اسلامی بین دانش آموزان ابتدایی شهر تهران، هشتمین کنفرانس بین المللی علوم انسانی، اجتماعی و سبک زندگی، <https://civilica.com/doc/1443923>
- اله وردی، فاطمه، ۱۴۰۱، ادراک نوجوانان از سبک های تربیتی والدین شهرستان نایین و اصفهان (یک مطالعه اکتشافی)، هفتمین همایش بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و حقوق کودک در جهان اسلام، تهران، <https://civilica.com/doc/1674322>